

Checks and Balances in Corporate Governance on Curaçao

February 21st, 2013
Kurá Hulanda

Programma

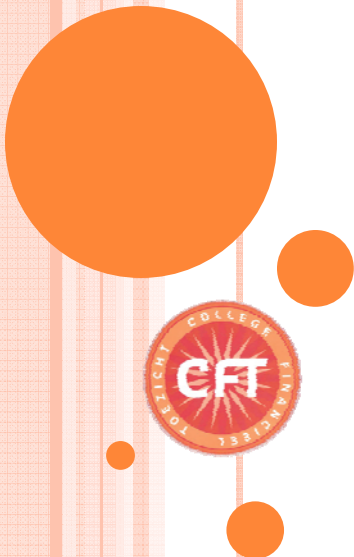
- **Presentatie College financieel toezicht (Marloes Kempes en Erik van Engelen)**
- **Presentatie SBTNO (Donald de Palm)**
- **Pauze**
- **Presentatie DCAA (André Delger)**
- **Presentatie Karel Frielink, advocaat/partner Spigt Dutch Caribbean**
- **Panel discussie**
- **Afsluiting**

CORPORATE GOVERNANCE

DE ROL VAN HET COLLEGE FINANCIËEL TOEZICHT

**Seminar Corporate Governance
15 februari 2013
Kura Hulanda, Curaçao**

**Marloes Kempes
Erik van Engelen**

INHOUD

- Inleiding
- De Code op Curacao
- Vergelijk
- Rol Cft
- Cft in de praktijk
- Toekomst

DEFINITIE 'CHECKS AND BALANCES'

- de verschillende actoren die zich op basis van wetgeving binnen het complexe speelveld van corporate governance bezig houden met de naleving van de corporate governance wet en regelgeving.

HET SPEELVELD

Statuten

Cft

Code corporate governance

Raad van Commissarissen of Raad van Toezicht (of zelfs audit committee)

Raad van Bestuur

SBTNO

Benoeming en ontslag van bestuurders

Dividendbeleid

Externe accountants (RA/ AA/CPA)

Aandeelhouder ('de politiek', de RvM, de Staten, of de bevolking?)

Landsverordening corporate governance

Vervreemding

Rijkswet financieel toezicht Curacao en Sint Maarten

Profielchets bestuurder

INLEIDING

Vacuüm tussen Soab en oprichting SBTNO

Toezicht op corporate governance ontbreekt

WILLEMSTAD — Er is momenteel geen toezichhouder op de code corporate governance. Per 31 december 2010 verliep de overeenkomst met Stichting Overheids Accountantsbureau (Soab) om dit te doen. De Stichting Bureau Toezicht en Normering Overheidsentiteiten (SBTNO) die deze taak moet overnemen, is nog niet opgericht.

Deze situatie brengt een vacuüm met zich mee. De wet op good corporate governance stelt dat er altijd een toezichthouder moet zijn. Soab fungeerde tot oktober vorig jaar als de toezichthouder en daarna werd de overeenkomst verlengd tot 31 december. Maar deze is dus inmiddels verlopen en SBTNO is nog niet opgericht.

Het kan ook nog even duren voordat dit gebeurd is. De overheid moet nog de kandidaten in de stichting benoemen en het is de vraag dat wanneer de stichting is opgericht, hoe snel ze kunnen functioneren. De procedure voor de mogelijke aanstelling van een directeur kan ook nog enkele maanden duren. Ook het vakbondswezen en de privésector moeten hun kandidaten om zitting te nemen in de stichting nog aanwijzen.

In het kader van het feit dat er momenteel geen toezichthouder corporate governance is rijst de vraag wat het gevolg zal zijn van de beslissing van de regering om collectief leden van Raden van Commissarissen van overheid-

heidsstichtingen te willen ontslaan.

Ondanks 'zwaarwegende bezwaren' van de Soab is de overheid op 29 december vorig jaar akkoord gegaan met een landsbesluit om collectief ontslag aan te vragen voor alle leden van RvC's.

Volgens de Soab wil de overheid overgaan tot collectief ontslag op basis van wijzigingen in de politieke samenstelling van de Raad van Ministers voor het land Curaçao waardoor er sprake is van een nieuw beleid ten aanzien van overheidsvennootschappen en stichtingen en waarborgen dat een behoorlijke uitvoering van het voorgenomen beleid van de overheid kan plaatsvinden door het voordragen van commissarissen/toezichthouders die het vertrouwen genieten van de nieuwe politieke bestuurders. Een van de zwaarwegende bezwaren van de Soab tegen dit voorgenomen collectief ontslag is: "Door het ontbreken van een nadere invulling dan wel concretisering van het overheidsbeleid is een objectieve beoordeling door de overheid van het functioneren van de commissaris-

sen/toezichthouders, afgezien van het vaststellen of er voldaan wordt aan de in de code opgenomen deskundigheidsvereisten welk onder meer blijken uit een profielschets, onzes inziens niet mogelijk." Ook het aspect van vertrouwen houdt volgen de Soab geen stand. "Het aspect van vertrouwen is voorts vanuit de code niet nader uitgewerkt waardoor de code onvoldoende aanknopingspunten biedt om een ontslagvoorstel door de overheid vanuit het vertrouwensaspect te objectiveren."

In een uitgebreide reactie stelt de regering van Curaçao dat het advies van Soab onvolledig is en onvoldoende rekening houdt met andere ontslaggronden zoals het al dan niet geheel voldoen aan de bepalingen van de code corporate governance.

Soab-directeur Geomaly Martes zegt dat de overheid mag afwijken van het advies van de Soab. Maar hij zegt wel dat hij zich kan voorstellen dat er leden van Raden van Commissarissen zijn die zich zullen verzetten tegen het aangezegde ontslag. Alles hangt wel af van hoe de Landsbesluit is geformuleerd.

Omdat er een toezichthouder ontbreekt, zegt Martes dat het niet uitgesloten is dat bepaalde commissarissen naar de rechter zullen stappen.

DE CODE OP CURAÇÃO

- 1. Totstandkoming Code
- 2. Waarom is Curacao verplicht een Code op te stellen?
- 3. Waarom bestaat er toezicht op de naleving van de Code?

VERGELIJK

- BES
- Nederland
- Sint Maarten

ROL CFT

- A. Opstellen en implementeren
- B. Uitvoering
- C. Naleving

CFT TOEZICHT IN DE PRAKTIJK

Lagen	Normen	Soort toezicht	Aard activiteiten in relatie tot overheidsentiteiten
Overheid in enge zin	Begrotings-evenwicht en verbetering financieel beheer	Klassiek / verticaal	Beoordelen dividend(beleid) en risico's voor de begroting
Collectieve sector	Rentelastnorm	Klassiek / verticaal	Vaststellen collectieve sector, bewaken rentelastnorm
Overige overheidsentiteiten (NV, stichting, ZBO)	Opzet, bestaan en werking Corporate governance wet en regelgeving	Systeem	Beoordelen naleving wet en regelgeving door overheid

The logo for SBTNO features the acronym in a large, bold, dark blue font. To the right of the letters, there is a cluster of approximately 12 small, colorful squares in various shades including pink, light green, light blue, purple, and dark blue, arranged in a roughly triangular pattern pointing towards the top right.

SBTNO

Stichting Bureau Toezicht en Normering Overheidsentiteiten

SBTNO

Adviseur Corporate Governance

- Historie
- Waar staan we nu
- Landsverordening Corporate Governance
- Code Corporate Governance
- Adviseur Corporate Governance
- Corporate Governance in de praktijk
- Slot

Historie

- Besluit tijdelijk financieel toezicht NA, Cur en SMX (10 nov 2008)
- Concept Eilandsverordening corporate governance (nov 2008)
- Voorstel wijziging statuten StIP naar SBTNO
- Vaststelling Eilandsverordening corp. gov. (oktober 2009)
- Vaststelling Code Corporate Governance (oktober 2009)
- Aanwijzing SOAB als Adviseur (maart 2010, voor een periode van 6 mnd)
- Organisatie en beleidsnotitie en statuten SBTNO (maart 2010)
- Werving en selectie directeur SBTNO
- Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (juli 2010)
- Verlening overeenkomst van SOAB (tot mei 2012)
- Oprichting SBTNO (januari 2010)
- Operationalisering SBTNO (mei 2012).

Waar staan we nu?

- Landsverordening corporate governance, AB 2009 no.92
- Landsbesluit Code Corporate Governance Curaçao, AB 2009 no. 96
- Adviseur Corporate Governance (SOAB/SBTNO)

Landsverordening Corporate Governance

AB 2009 no. 92

Regels voor de overheid

- Overheidsentiteiten (Stichting of Vennootschappen (artikel 1))
- Code Corporate Governance (artikel 3)
  - Vaststelling
  - Evaluatie
  - Naleving
  - Mededeling in jaarverslag
- Adviseur (artikel 4)
  - Aanwijzing
  - Gevraagd en ongevraagd adviseren
  - Publicatieplicht/ openbaarmaking adviezen.

Landsverordening Corporate Governance

AB 2009 no. 92

Verplichte adviesonderwerpen

- Dividendbeleid (artikel 5)
  - Algemene dividendbeleid (maart 2005)
- Verkrijging, Vervreemding en Bezwarend aandelen (artikel 6 -7)
- Procedureregels en profielschets (artikel 8)
  - Algemeen profielschets bestuurders (sept 2010)
  - Modelprofielchets directeuren (juli 2012)
  - TOR- werving- en selectieprocedure directeuren
- Benoeming en ontslag bestuurders (artikel 9 en 10)

Code Corporate Governance Curaçao

AB 2009 no. 96

Regels voor de overheidsentiteiten

- Uitgangspunt Raad van Commissarissen-model
- Lange termijn samenwerkingsverband
- Nauw afgebakende taken en bevoegdheden van de diverse organen van een overheidsentiteit

Code Corporate Governance Curaçao

AB 2009 no. 96

De Raad van Commissarissen (artikel 2)

- Functioneert onafhankelijk, kritische en zonder mandaat dan wel instructie van degenen die hem hebben voorgedragen dan wel benoemd
- Richt zich naar het belang van de vennootschap
- Houdt toezicht op het beleid van het bestuur
- Verleent goedkeuring aan de in de statuten dan wel code vermelde zaken
- Auditcommissie

Code Corporate Governance Curaçao

AB 2009 no. 96

Raad van Bestuur (artikel 3)

- Is belast met het besturen van de vennootschap
- Richt zich naar het belang van de vennootschap en weegt daartoe de in aanmerking komende belangen van de bij de vennootschap betrokken partijen af.
- Formuleert de ondernemingsdoelstellingen, de strategie en het algemeen beleid van de vennootschap.
- Legt verantwoording af aan de Raad van Commissarissen en aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

Code Corporate Governance Curaçao

AB 2009 no. 96

De aandeelhouder/AVA (artikel 4)

- Vermogensverschaffer
- Vaststelling algemeen beleid
- Vervreemding en verkrijging van aandelen van de vennootschap
- Het reservering- en dividendbeleid van de vennootschap het voorstel tot uitkering van dividend
- Goedkeuring van het door het bestuur gevoerde beleid (décharge van bestuurders)
- Goedkeuring van het door de raad van commissarissen uitgeoefende toezicht (décharge van commissarissen)
- Benoeming van de externe accountant
- Benoemingen, schorsing en ontslag van de bestuurders (artikel 4.2)
- Renumeratie Commissarissen en bestuurders (artikel 4.3)

Code Corporate Governance Curaçao

AB 2009 no. 96

Verantwoording Corporate Governance (artikel 4.5)

- Het bestuur en de Raad van Commissarissen dienen in het jaarverslag te vermelden in hoeverre de bepalingen van de code is opgevolgd
- De accountant dient dit te onderzoeken

De Adviseur Corporate Governance

SBTNO (Stichting Bureau Toezicht en Normering Overheidsentiteiten)

De Stichting heeft ten doel:

1. op te treden als de adviseur corporate governance als bedoeld in artikel 1 onder a. van de Verordening.
  2. het uitvoeren van de met het Land te sluiten overeenkomst als bedoeld in artikel 4, eerste lid, van de Verordening.
  3. Het verrichten van alle andere taken en werkzaamheden welke de Stichting als de adviseur corporate governance bij of krachtens de Verordening of de Code of anderszins door of namens het Land zijn opgedragen.
- Informatie en Educatie

De Adviseur Corporate Governance

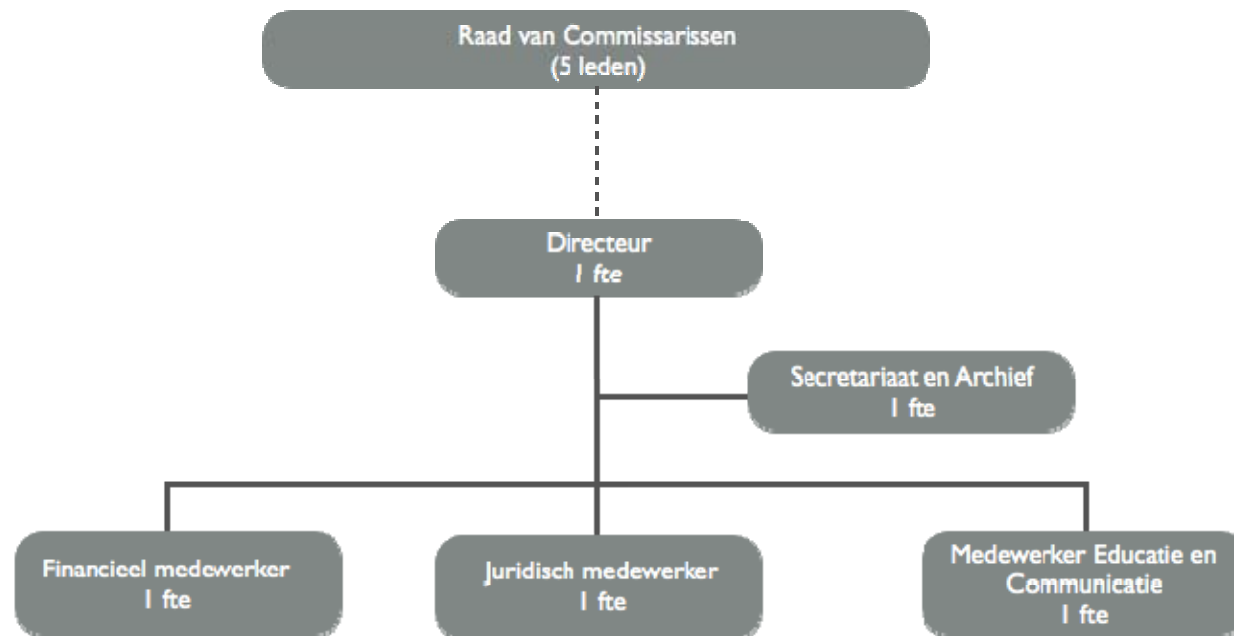
Adviseur of Toezichthouder ?

MvT Eilandsverordening

- Uitgangspunt dient evenwel te zijn dat deze ontwerp-eilandsverordening aan de adviseur corporate governance geen controlerende of toezichthoudende taken verleent ten opzichte van de overheid. Dit geldt evenzeer voor de overheidsvennootschappen en — stichtingen. Hiervoor dienen de interne structuren van deze overheidsvennootschappen en —stichtingen te voorzien.

De Adviseur Corporate Governance

Corporate Governance in de Praktijk

Uitgebrachte adviezen Adviseur

- SOAB ca. 115
- SBTNO ca. 40

Grondslag voor de adviezen

- Artikel 8; werving- en selectieprocedure en profielschets.
- Artikel 9 en 10; benoemingen en ontslag bestuurders
- Artikel 5; dividendbeleid
- Artikel 4; overeenkomst van opdracht, statutenwijziging, vergoeding commissarissen.

Corporate Governance in de Praktijk

Adviezen met zwaarwegende bezwaren

- Massaal ontslag (dec 2010)
- Voornemen tot ontslag directeur CPA (maart 2011)
- Voornemen tot ontslag directeuren IUH (nov 2011)
- Voornemen tot benoemen directeur Curoil (mei 2012)
- Voornemen tot benoemen directeur SSC (juli 2012)
- Werving- en Selectieprocedure SGCB (nov 2013)
- Voornemen tot benoeming interim-directeur RdK (febr 2013)
- Voornemen tot massaal/collectief ontslag (febr 2013)

Slot

- SBTNO dient verder te worden ingericht
- Code en Verordening dienen te worden geëvalueerd
- De overheid dient zorg te dragen voor de instelling van de betreffende entiteiten.
- Specifieke profielschetsen moeten worden opgesteld
- Bij de overheid dient de kennis te worden gecentraliseerd
- Kennis bij alle betrokken personen en organen dient te worden vergroot.
- Voor de accountant is ook een rol weggelegd.

Bedankt

DCAA

Dutch Caribbean Accountants Association

Dutch Caribbean Accountants Association

Corporate Governance Code Curaçao

Impact op de werkzaamheden
van de (externe) accountant

Andre J. Delger, 21 februari 2013

Basisprincipes van Good Corporate Governance:

- De toon aan de top
- Checks and balances
- Beloningen aan de top
- Onafhankelijke en deskundige commissarissen

Basisprincipes van Good Corporate Governance:

- Gelden voor commissarissen
- Gelden voor bestuurders
- Gezamenlijk verantwoordelijk voor keuzes en uitvoering
- Haalplicht informatie
- Brengplicht informatie

Basisprincipes van Good Corporate Governance:

- Bestuurder - uitvoerend
- Commissaris -toezichhoudend
- Accountant - controlerend

De accountantscontrole vormt één van de hoekstenen van een goed systeem van corporate governance

Corporate Governance Code Curaçao

Achtergronden van de code:

- Het wettelijk concretiseren van regels
- Het versterking van de “checks & balances” en verbetering van deugdelijk bestuur
- Het vergroten van transparantie en deugdelijke onderbouwing overheidsoptreden in vennootschappen en stichtingen waarin zij invloed heeft.

Corporate Governance Code Curaçao

Bepalingen mbt de (externe) accountant:

- Concrete bepalingen met betrekking tot de voordracht, benoeming en beoordeling van de externe accountant
- Goedkeuring van RvC voor bezoldiging, opdrachtverlening en uitvoeren van niet-controlewerkzaamheden
- Rapportage inzake Corporate Governance

Voordracht, benoeming en beoordeling

- Externe accountant wordt benoemd door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders, op voordracht van de RvC en met advies van de Audit Committee en het Bestuur
- In geval van een Stichting ligt benoeming door het Bestuur of een specifiek toegewezen orgaan (zoals een Raad van Toezicht) het meest voor de hand. De Code geeft hier echter geen duidelijkheid.

Bezoldiging, opdrachtverlening en uitvoeren van niet-controlewerkzaamheden

---

- Bezoldiging van, en opdrachtverlening tot het uitvoeren van niet-controlewerkzaamheden door de externe accountant dient te worden goedgekeurd door de RvC
- Jaarlijkse evaluatie en rapportage door de Audit Committee en Bestuur inzake relatie en specifiek de onafhankelijkheid
- Minimaal 1x per jaar bespreking met de accountant (controle, reikwijdte, planning, bevindingen)

Bezoldiging, opdrachtverlening en uitvoeren van niet-controlewerkzaamheden

---

- Minimaal eenmaal per 4 jaar een grondige beoordeling van de externe accountant door Audit Committee en Bestuur, waarbij belangrijkste conclusies dienen te worden gerapporteerd aan de AvA ten behoeve van de voordracht tot benoeming van de externe accountant.
- Benoeming van accountant met uitgangspunt maximale zittingstermijn van 4 jaar. Hierbij wordt gesproken over de externe accountant, (niet het accountantskantoor). Partner rotatie binnen kantoor is hierbij mogelijk en wordt ook in de code genoemd. (jaarlijkse afweging independence)

Bezoldiging, opdrachtverlening en uitvoeren van niet-controlewerkzaamheden

---

Code geeft aan dat bij benoeming van accountant ten minste de volgende aspecten moeten worden afgewogen:

- branchekennis en controle-ervaring
- kennis en ervaring in te zetten controleteam
- de controleaanpak, inclusief indicatie van de controletolerantie
- inhoud en kwaliteit Management Letters en overige rapportages.
- declaratiegedrag inzake jaarrekeningcontrole

Rapportage inzake Corporate Governance

Wettelijke bepalingen (grote NV en grote Stichting)

- Boek 2 BW art 120: Jaarrekening en Jaarverslag, getrouw beeld en jaarverslag niet in strijd met jaarrekening. Gelijktijdige goedkeuring door AvA
- Boek 2 BW art 121: controleplicht door extern deskundige , gaat na (voor zover hij dat beoordelen) of jaarverslag verenigbaar is de opgestelde jaarrekening en in overeenstemming is met 2 BW art 120.

Rapportage inzake Corporate Governance

Corporate Governance Code:

“ Van de jaarstukken van de vennootschap maakt deel uit een verslag van de Raad van Commissarissen, waarin de Raad verslag doet van zijn werkzaamheden in het boekjaar en de specifieke opgaven en vermeldingen opneemt die de bepalingen van deze Code verlangen”.

Rapportage inzake Corporate Governance

Corporate Governance Code:

“ Het bestuur en de Raad van Commissarissen dienen in het jaarverslag te vermelden in hoeverre zij de bepalingen van deze Code hebben gevolgd” (“comply or explain”)

Accountants rapportage inzake Corporate Governance

- Juistheid van de rapportage inzake de opvolging van de verifieerbare punten uit de Code onderzoeken en hierover schriftelijk te rapporteren aan Bestuur, RvC en AvA.
- Opname van een mededeling van de accountant inzake de uitkomsten van dit onderzoek in het jaarverslag

Accountants rapportage inzake Corporate Governance

Verschillende situaties:

- Jaarverslag, jaarrekening en verslag RvC inzake Corporate Governance in een document
- Jaarverslag en jaarrekening in een document en verslag RvC inzake Corporate Governance apart document
- Jaarrekening, jaarverslag en verslag RvC inzake Corporate Governance in separate documenten

Accountants rapportage inzake Corporate Governance

Verschillende elementen vanuit de Code:

- Comply/explain verklaring van bestuur en RvC in jaarverslag
- Paragraaf inzake samenstelling RvC en commissies in jaarverslag
- Paragraaf over visie op de ondernemingsstrategie en functioneren van Bestuur en RvC in het jaarverslag
- Mededelingen in het jaarverslag (!) van accountant inzake uitkomsten van het onderzoek van de accountant inzake verifieerbare bepalingen in het rapport van de RvC inzake naleving code.

Accountants rapportage inzake Corporate Governance

Verschillende issues:

- Jaarverslag is niet de plaats voor de accountant om een mededeling te doen. Dit zou enkel in de Controleverklaring tot uitdrukking moeten komen
- Jaarverslag inclusief comply/explain bepaling kent een “systeem van marginale toetsing” voor de accountant
- Opdracht tot vaststelling juistheid inzake opvolging verifieerbare punten vergt diepgaandere werkzaamheden, waarbij wellicht ook bepaling van COS/ISA 720 gevolgd zouden moeten worden (indien opgenomen in 1 rapport)

Accountants rapportage inzake Corporate Governance

Huidige praktijk:

- Verklaringen met bepalingen inzake getrouwheid jaarrekening en paragraaf consistentie jaarverslag en verslag RvC inzake de Code
- Verklaringen zonder enige verwijzing naar jaarverslag en/of code in de verklaring bij de jaarrekening
- Rapport van feitelijke bevindingen inzake RvC rapportage Corporate Governance

Accountants rapportage inzake Corporate Governance

“best practice suggestie”

- Toepassen regelgeving:
  - COS 260: “Communicatie met degenen belast met Governance”
  - Cos 720: “De verantwoordelijkheden van de accountant met betrekking tot andere informatie in documenten waarin gecontroleerde financiële overzichten zijn opgenomen”
- Jaarverslag, jaarrekening en RvC rapport opnemen in 1 document, waarbij alle aspecten van onderzoek accountant tot uitdrukking zullen komen in de bijgevoegde controleverklaring:
  - Getrouwheid jaarrekening (BW2)
  - Consistentie met jaarverslag (BW2), inclusief code CG (comply/or explain)
  - bevindingen uitkomsten verslag RvC
- Alternatief: Controleverklaring accountant inzake getrouwheid jaarrekening en consistentie Jaarverslag, inclusief comply/explain met een apart rapport van feitelijke bevindingen inzake de code.

Suggestie voor in controleverklaring op te nemen tekst

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 2:121 lid 3 van het in Curaçao geldend Burgerlijk Wetboek vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Boek 2 van het in Curaçao geldende Burgerlijk Wetboek en de Code Corporate Governance Eilandgebied Curaçao, is opgesteld. Tevens vermelden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:120 lid 5 van het in Curaçao geldende Burgerlijk Wetboek.

Voorts vermelden wij, ingevolge paragraaf 4.5 van de Code Corporate Governance Eilandgebied Curaçao, dat ons, voor zover wij dat kunnen beoordelen, geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het verslag van de Raad van Commissarissen, overeenkomstig de Code Corporate Governance Eilandgebied Curaçao is opgesteld.

Suggesties voor aanpassing Code

- Verheldering over de in het jaarverslag opgenomen verklaring van Bestuur en RvC inzake compliance aan de Code.
- Opnemen bepalingen inzake rol en positie van de interne accountant, als belangrijke spil in het kader van GC
- Internationale tendens: aandacht voor remuneratie en benoemingscommissie ook opnemen in de Code
- Aanpassen toepassingsgebied: ook voor grote N.V.'s en Stichtingen conform BW 2 ?

***Gastpreker Karel Frielink,
advocaat/partner
Spigt Dutch Caribbean***

Panel discussie

Aankondiging